

Utbildningsdepartementet

Datum
2010-02-03
Ert datum

Vår referens
2010-02-0006
Er referens
U 2010/222/UH

Fackförbundet ST s yttrande med anledning av Promemoria med förslag till ökad organisatorisk frihet för statliga universitet och högskolor, m.m. U2010/222/UH

Fackförbundet ST har med stort intresse följt den s.k. Autonomiutredningens arbete samt inkommit med synpunkter på utredningens betänkande "Självständiga lärosäten (SOU 2008:104). Det är med tillfredsställelse förbundet kan konstatera att universitet och högskolor även fortsättningsvis ska drivas inom ramen för myndighetsformen. Dessvärre kan vi se att departementet vill göra långtgående förändringar av såväl högskolelag som högskoleförordning. Vår oro handlar främst om förslagen som rör styrningen av högskolor och universitet. Förbundets synpunkter presenteras utifrån promemorians disposition.

2.1.2 Ökad frihet att utforma den interna organisationen

Utöver styrelse och rektor ska högskolorna själva besluta om sin interna organisation. Enligt förbundets uppfattning stämmer avregleringen illa med de deklarerade syftena (1-7) på sidan 4, t e x att garantera frihet i forskning och utbildning mm, eftersom de organ som ska garantera detta (fakultetsnämnder) inte längre behöver finnas. Beslut kan istället – om rektorn så önskar - delegeras till i princip en enskild (disputerad) person. Här finns uppenbara risker att delaktigheten för anställda och inflytandet över verksamhetens inriktning avsevärt kan komma att minska. Man kan också se framför sig ett scenario där fler och fler disputerade agerar försiktigt för att vara säkra på att komma ifråga då beslut rörande kärnverksamheten ska beredas och beslutas om. Det är den direkta motsatsen till att främja den akademiska friheten. Vi menar att fakultetsnämnderna har en viktig funktion att fylla. I dessa nämnder finns fler personalkategorier företrädna och här regleras tydligt och klart studenternas (inklusive forskarstuderandes) rätt att delta i såväl beredning som beslut. Avregleringen kommer även att leda till ett minskat studentinflytande, när det inte längre behöver finnas formella beslutsorgan som fakultetsnämnder där man har ett garanterat antal platser för studenter. När beslut fattas av endast en person blir det fråga om "informations- och samrådsskyldighet". Dessutom ska lärosätena själva avgöra vilka frågor som ska beredas i organ och vilka som endast bereds av en person. Det är knappast rätt väg att gå. Beslutsfattande görs vanligen bäst med flera aktörers perspektiv representerade. ST förordar att fakultetsnämnderna ska vara kvar. ST vill också föreslå att det ska finnas fackliga företrädare kvar i styrelserna och införas i övriga beslutande organ. På lärosätena finns det andra personalkategorier än undervisande personal och de är inte alls delaktiga i den demokratiska processen idag.

Akademisk kompetens

I promemoria föreslås att miniminivån för vetenskaplig kompetens för att vara delaktig i både beredning och beslut rörande forskning och utbildning ska vara doktorsexamen. Det innebär att om lärosätet så önskar stängs såväl nya licentiander och adjunkter utanför beslutsprocesser som utan tvekan berör deras arbete i allra högsta grad. Det är ju ingen hemlighet att adjunkterna bär upp en

Fackförbundet ST

Box 5308, 102 47 Stockholm

Besök: Sturegatan 15

Tfn: 08-790 51 00 Fax: 08-24 29 24 ST Direkt: 020-578 578

E-post: st@st.org Webbplats: www.st.org

Organisationsnummer: 802003-2101

Pg: 11 44-5 Bg: 365-60 71

stor del av undervisningen vid landets universitet och högskolor. Förvisso ges lärosätena möjlighet att besluta annat men endast då det finns särskilda skäl. Det blir tungrott. Lärosäten måste på så vis hela tiden ägna avsevärd tid åt att fundera om dessa särskilda skäl föreligger istället för att inrätta organ där berörda anställningskategorier finns självklart företrädda.

Övriga konsekvenser

Föreslagna avreglering innebär att ett större ansvar läggs på varje lärosäte. Det innebär också beroende på hur långt varje enskilt universitet eller högskola vill gå att det administrativa arbetet ökar. I promemoria konstateras att merkostnaden för detta arbete ska tas inom ramen för högskolans anslag och att inte statsbudgeten belastas – det kommer däremot varje lärosätes budget att göra. Förvisso har regeringen tillskjutit mera resurser till högskolesektorn men dessa medel var väl knappast avsedda att användas för administrativt arbete som följer av lagda promemoria.

2.2 Rektor och rektors ställföreträdare

I promemoria föreslås att kravet på administrativ skicklighet stryks och att det är upp till lärosätena att avgöra vilken kompetens som rektorsuppdraget kräver bara personen i fråga antingen är lektor eller professor. Universitet och högskolor har inte gjort sig kända för att ta ledarskap och chefskap på överdrivet stort allvar. Där har istället vetenskaplig kompetens kommit i förgrunden. Ett på många sätt rimligt ställningstagande när det gäller just forskning och undervisning. Men detta är inte tillräckligt när det gäller att leda komplexa organisationer. Från facklig synpunkt är det av oerhört stor vikt att ledaren för ett lärosäte har såväl vetenskaplig som administrativ kompetens. Frågor som rör anställningsvillkor i vid mening kräver ledare som är väl insatta i såväl arbetsrätt som förvaltningsrätt. Men också har gedigen kunskap på det personalpolitiska området.

3. Övrig avreglering

3.1 Utbildning

I promemoria föreslås vidare i den del i kapitel 6 som avser utbildning på forskarnivå att bestämmelserna om utbildning av handledare och högskolepedagogiskutbildning för doktorander bör utgå. Förslagen är minst sagt förvånade. Den ena undersökningen efter den andra visar att just utbildning av handledare är avgörande för att en doktorand ska lyckas med sin utbildning. I den senaste Doktorandspegel (HSV 2008) framkommer att en hel del doktorander övervägt att avbryta sin utbildning p.g.a. bristande professionell handledning. Att handleda en doktorand är inte en gåva man föds med. Att vara handledare kräver ordentlig utbildning med goda möjligheter för varje enskild handledare att i organiserad form professionellt reflektera över sitt uppdrag.

För att kunna göra karriär inom högskolan krävs idag att alla forskare och blivande forskare undervisar. Den pedagogiska meriteringen ska väga lika tungt som den vetenskapliga när sakkunniga bedömer de sökande. Det vore ett stort misstag att inte erbjuda forskarstuderande högskolepedagogisk utbildning. Risken finns att ett och annat lärosäte på grund av ansträngd ekonomi tar bort denna avgörande möjlighet.

Stockholm den 3 februari 2010

Fackförbundet ST

Annette Carnhede
Förbundsordförande

Ing-Marie Nilsson
Ordförande
ST inom universitet och högskoleområdet

Inger Ehn Knobbloek
Utredare